

POVZETEK

Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2007-13 (Program) je določil podrobne varstvene cilje za vsako vrsto oz. habitatni tip na območjih Natura ter varstvene ukrepe oziroma usmeritve za doseganje teh ciljev. Varstveni ukrepi so združeni v sklope ukrepov po dejavnostih. Ta krovni dokument podrobneje analizira izvajanje naslednjih sklopov ukrepov:

- ukrepov varstva narave,
- druge ukrepe s področja trajnostnega razvoja, usmerjene na neposredne koristi območij Natura za lokalno prebivalstvo,
- raziskovanje in razvoj tehnologij ter
- spremljanje stanja (monitoring).

Ta povzetek ne vključuje povzetka analiz in zaključkov ter priporočil za sektorje, za katere je bila v projektu pripravljena ločena analiza (gozdarstvo, kmetijstvo, upravljanje z vodami in ribištvo).

Ukrepi varstva narave:

- Načrti upravljanja zavarovanih območij: njihova priprava in sprejemanje zamujata zaradi vsebinske zahtevnosti in obsežnosti nalog, ki izhajajo iz številnih sektorskih pristojnosti in velikosti parkovnih območij, ter pomanjkanja kadrovskega zmožnosti v javnih zavodih in na ministrstvu. Pripravo načrtov upravljanja bi bilo treba razdeliti na naloge za upravljalce zavarovanih območij, Zavod RS za varstvo narave in na tiste, ki jih pripravijo usposobljeni zunanji izvajalci, na ministrstvu pa pripraviti metodološko poenotena navodila s kazalci za spremljanje učinkovitosti in uspešnosti upravljanja.
- Ustanovitev novih zavarovanih območij: cilj glede deleža zavarovanih območij (trenutno stanje okrog 13 %, ciljno l. 2014 22 %) ne bo dosežen, zaradi omejenih kadrovskega in finančnih virov. Prioritetno naj se zato zaključi že začete postopke ustanovitve zavarovanih območij, šele nato se, glede na kadrovske kapacitete in možnosti zagotovitve proračunskih sredstev, pripravi program ustanavljanja novih zavarovanih območij. Pri tem je za doseganje varstvenih ciljev in ciljev trajnostnega razvoja zavarovanih območij nujno povezovanje deležnikov in politik, ki imajo na državni in lokalni ravni neposredne ali posredne koristi od zavarovanja nekega območja, vključno z združevanjem javnih sredstev različnih resorjev (zlasti turizem, regionalni razvoj, kmetijstvo).
- Pogodbena varstva ali skrbništvo: ta mehanizem, ki obsega skupino ukrepov, vezanih na podzemne jame ter ostale ukrepe, v obdobju od 2007 še ni učinkovito deloval. Med ostalimi ukrepi je bila od načrtovanih 60 specifičnih ukrepov pogodbenega varstva ali skrbništva za ohranjanje vrst oz. habitatnih tipov izvedena le manjšina, predvsem zaradi nezagotovitve sredstev. Med jamskimi ukrepi je bilo v 33-ih primerih načrtovanega podeljevanja skrbništva ali koncesije za upravljanje jame po Zakonu o varstvu podzemnih jam predvideno omejevanje rabe. Le-ta se formalno niso podeljevala zaradi premalo definirane razmejitve do inštrumenta koncesije ter, posredno v povezavi s koncesijo, tudi zaradi neurejenih premoženjskih razmerij na državni jamski infrastrukturi med sedanjimi nosilci pravic rabe jam in državo. Skrbniške naloge v smislu izvajanja posameznih nalog varstva jam pa so se deloma izvajale. V prihodnjem obdobju je treba pravno formalno

natančneje razmejiti inštrumenta 'skrbništvo' in 'koncesija' ter urediti premoženjska razmerja na jamski infrastrukturi med sedanjimi nosilci pravic rabe jam in državo.

- Ukrepi trajnostnega razvoja, usmerjeni na neposredne koristi območij Natura za lokalno prebivalstvo: območja Natura 2000 s svojimi značilnostmi predstavljajo možne razvojne priložnosti, zlasti za turizem in nanj vezane dejavnosti. Z ustrezno razvojno politiko lahko območja Natura 2000 prinašajo koristi za lokalno prebivalstvo. Program je tako vključeval seznam 23 investicij in storitev nacionalnega pomena, vezanih na parkovno infrastrukturo za razvoj turistične ponudbe zavarovanih območij. Za financiranje projektov v pristojnosti svetov regij pa je Program določal nabor nadaljnjih 52 projektnih predlogov za sofinanciranje iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Skupna okvirna alokacija sredstev v okviru tega sklada v sklopih 51 *Spodbujanje biotske raznovrstnosti in varstva narave (vključno z Naturo 2000)* in 56 *Varovanje in razvoj naravne dediščine* je znašala 57,3 milijona €. Investicije in storitve nacionalnega pomena so bile iz predvidenega finančnega vira realizirane le v manjšem delu. Glavni razlog je bil v tem, da zagotavljanje sredstev za te projekte ni bila dovolj visoka prioriteta. Tudi izvedba investicij in storitev iz projektnih predlogov, ki naj bi se financirali iz regionalnih razvojnih programov, je bila realizirana le v manjšem delu (do leta 2012 19 projektov Natura 2000 od ciljnega kazalnika 100 projektov). Glavna razloga sta bila drugačne prednostne usmeritve občin in razpisi, ki niso imeli jasno ločenih sredstev po vsebinskih sklopih.
- Vključevanje v Programu predvidenih raziskovalnih aktivnosti v sofinanciranje raziskovalnih programov in projektov se je izvedlo v minimalnem obsegu. Program določa sklope raziskovalnih aktivnosti na področju bazičnih in aplikativnih znanosti, ki so nujno potrebne za izboljšanje poznavanja ekologije rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, Sklep Vlade ob sprejemu Programa pa, da se jih ustrezno vključi v sofinanciranje raziskovalnih programov in projektov. V prihodnje bi bilo treba zlasti povečati umestitev ustreznih vsebin v redne raziskovalne programe raziskovalnih ustanov.
- Spremljanje stanja vrst in habitatov – monitoring se je izvedlo v manjšem obsegu od načrtovanega. Program določa nujno potreben monitoring za določanje stanja ohranjenosti vrst in habitatov na ravni države. Obseg tega monitoringa se je do leta 2010 razširil in približal zastavljenemu, nato pa zaradi pomanjkanja sredstev skrčil. V prihodnje bi bilo treba zagotoviti stabilno financiranje za dolgoročno spremljanje stanja ciljnih vrst in habitatnih tipov po standardnih protokolih.